

ПРОБЛЕМ ИНТЕГРАЦИЈЕ МИГРАНАТА И ИЗБЕГЛИЦА У ПОЈЕДИНИМ ЧЛАНИЦАМА ЕУ

Сажетак: У раду је указано на проблем интеграције великог броја муслиманских миграната и избеглица у Француској и Немачкој, земљама које су примиле велики број миграната и избеглица након избијања мигрантско-избегличке кризе 2015. године. Пошто је на почетку обрађен појам интеграције, ближе су приказани проблеми са којима су се мигранти и избеглице суочавали у Француској и Немачкој. Што се тиче прве земље, наглашено је да се Француска и пре 2015. суочавала са питањем интеграције значајног броја припадника муслиманске мањине у својој земљи, али да се том проблему није приступало на прави начин, што се посебно видело на тржишту рада. У случају Немачке, ситуација је била слична. Ова земља је позивала мигранте и избеглице да дођу, али њихово непознавање језика и напади на немачко становништво од стране миграната у одређеним градовима, учинили су да процес њихове интеграције постане сложен. Посебно су на то утицали медији, променом начина извештавања којим су јачали исламофобију, што је била велика промена за немачке медије пошто до тада она није била изражена. У закључку је обрађен утицај свих проблема у вези интеграције на политику обе земље према мигрантско-избегличкој кризи и за Француску је истакнуто да је ова ситуација довела до јачања негативног става према мигрантима и избеглицама, посебно након напада крајем 2015. који су однели велики број жртава, а за Немачку је наглашено да су непознавање језика и физички напади на домаће становништво довели до другачијег односа немачке државе и медија према њима, што се могло сматрати невољном променом.

Кључне речи: интеграција, мигранти, избеглице, Немачка, Француска, муслиман, проблем

Увод

У овом раду се обрађује важност прихватања, тј. интеграције, миграната и избеглица током мигрантско-избегличке кризе 2015-2016 у одређеним чланицама ЕУ. На првом месту, ради се о две чланице које су у том периоду

* djordjekuljic88@gmail.com

примиле велики број миграната и избеглица и чије политике по свим питањима изразито утичу на политику и функционисање ЕУ. Француска и Немачка представљају те чланице. Политике ових чланица према мигрантско-избегличкој кризи, без било какве дилеме, не могу бити заобиђене и необрађене. Из тог разлога, овај рад бавиће се њиховим политикама, а у закључку биће утврђено колико су сви проблеми у вези интеграције миграната и избеглица у овим земљама утицали на поступке две земље према мигрантско-избегличкој кризи.

Појам интеграције

Интеграција је појам који се користи у више различитих области, од природних до друштвених. Под генералним подразумевањем овог појма узима се спајање, уједињавање различитих делова у једну целину. Данас је изразито често у употреби појам „европске интеграције“, што представља повезивање европских народа и земаља и спремност на удруживање различитих њихових капацитета и могућности, као и заједничко доношење одлука унутар институција ЕУ.¹ За ову тему, међутим, важна је друштвена интеграција. Она омогућава припадницима једне заједнице да се међусобно препознају, као и са заједницом којој припадају.² Према једном тумачењу, друштвена интеграција представља стање и процес где су сви чланови друштва, колико год је могуће, равноправно укључени у исто друштво и његову културу. Подразумева прихватање и учествовање појединаца различитих националности, вероисповести и култура у различитим процесима. Преко друштвене интеграције, припадници националних мањина, као и других мањинских група, остварују своја права на образовање, рад и учешће у политичком животу.³ Проширено посматрано, друштвена или социјална интеграција представља динамичан процес у којем сви чланови учествују у дијалогу како би омогућили мирне односе у друштву, и касније исте одржавали. Концентрисана је на потребу кретања према сигурном, стабилном и праведном друштву, што је могуће обезбедити укидањем или значајним слабљењем социјалне дезинтеграције, искључености, разних подела, као и проширивањем и јачањем услова социјалне интеграције. Најважнији циљ су мирни друштвени односи, пуни суживота и различите сарадње.⁴ Социјална или друштвена интеграција тумачи се и као процес савладавања и преузимања улога у друштвеним активностима, и успех у доласку до позитивних реакција од стране заједнице. Процес интеракције заједнице и појединца изразито је важан, и траје цео живот. Одређене анализе литературе показале су да је социјална, тј. друштвена, интеграција најчешће повезана са благостањем

¹ Одређење на страници

<http://www.dei.gov.ba/dokumenti/default.aspx?id=4641&langTag=bs-BA>, датум 7.3.2020.

² Boris Banovac, Marko Mrakovčić, „Integracije i akteri: proturječnosti i izazovi“, *Migracijske i etničke teme*, *Institut za migracije i narodnosti*, Zagreb, br. 23, 2007, str. 325

³ Prof. dr Nevenka Žegarac, doc. dr Aleksej Kišjuhas, Ivana Koprivica, *POJMOVNIK KULTURNO KOMPETENTNE PRAKSE*, *Pokrajinski zavod za socijalnu zaštitu*, Novi Sad, 2016, str. 25-26

⁴ <http://eudiasporacouncil.org/social-integration/>, датум 8.3.2020.

и задовољством.⁵ Треће тумачење одређује социјалну интеграцију као процес међусобног повезивања појединца или друштвених група и њиховог уклапања у већу и организовану целину.⁶ Уједињене нације су социјалну интеграцију обрађивале на више начина и издвојиле три начина њеног разумевања. Први начин представља социјалну интеграцију као најважнији циљ укључивања у друштво, што значи исте могућности и права за сва људска бића. Други је негативан и представља „нежељено наметање једнообразности“, кад се не дозвољавају или занемарују културне разлике у једном друштву, а прихватају се у оној мери која је проглашена прихватљивом. Трећи је највише неутралан, и представља описивање утврђених међуљудских образаца у једном друштву.⁷ Када појединац или група не испуњавају своје социјалне улоге, тада долази до социјалне искључености. Она је у ЕУ одређена као процес где су појединци занемарени и спречени да пруже све своје могућности у економији, култури и у другим областима. На социјалну искљученост могу утицати сиромаштво, недостатак могућности за образовање или циљано занемаривање. Социјална искљученост, на други начин, може се тумачити као делимично или потпуно искључење појединца или групе из различитих система као што су друштвени, економски, културни или политички, и она не дозвољава таквим појединцима и групама да дођу до својих грађанских и политичких права.⁸ Неколико изразито важних, међусобно зависних, варијаната или делова чини праву друштвену интеграцију и те варијанте, једна без друге, не могу одржавати процес интеграције. Међу овим варијантама, или деловима, налазе се социјална подршка, друштвене мреже, социјално учешће, активност друштвене заједнице, а од свега тога највећу важност има друштвена кохезија. Она се одређује као способност друштва да обезбеди квалитетан живот становништву, смањи неједнакости колико год је могуће, и избегне занемаривање појединца или друштвених група.⁹ Под овим изразом, најчешће се истичу заједничке норме и вредности, идентитет и припадање широј заједници, стабилност, институције које обезбеђују благостање друштва, равномерна дистрибуција права, могућности, богатства, и дохотка, као и снажно грађанско друштво.¹⁰ Одређене друштвене кохезије, вероватно најсликовитије, гласи да она представља врсту „друштвеног цемента“ који спаја чланове групе, али без обзира на многа одређења овог појма, несумњиво је да она представља начин каналисања понашања појединца и група у мањим или већим системима.¹¹ Одређење, за које се може смат-

⁵ Mr Sanja Trgovčević, Mr Dragana Kljaić, Dr Goran Nedović, „SOCIJALNA INTEGRACIJA KAO DETERMINANTA KVALITETA ŽIVOTA OSOBA SA TRAUMATSKOM PARAPLEGIJOM“, *Godišnjak Fakulteta političkih nauka, Fakultet političkih nauka*, Beograd, br. 6, 2011, str. 499-500

⁶ Иван Видановић, „Речник социјалног рада“, *Удружење социјалних радника Србије*, Београд, 2006, стр. 361

⁷ Mr Сања М. Трговчевић, „Социјална интеграција особа са повредом кичмене мождине“ – теза, Универзитет у Београду, *Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију*, Београд, 2012, стр. 30

⁸ Ибид, стр. 31

⁹ Ибид, стр. 32

¹⁰ Ибид, стр. 32

¹¹ Владан Станковић, „ДРУШТВЕНА КОХЕЗИЈА И ЊЕНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ“, *Српска политичка мисао, Институт за политичке студије*, Београд, год. 25, vol. 62, бр.4, 2018, стр. 63

рати да је изведено након озбиљне и дубинске анализе овог појма са више страна, каже да друштвена кохезија представља благу врсту друштвене контроле, у чијем спровођењу главну улогу имају мишљење и различите правне и процедуралне установе, тако се усмеравају појединци и друштвене групе и на тај начин опстају и функционишу у интересној или органској целини. Споменуто усмеравање, кохезија врши преко мишљења, деловања, и процедуралних правила обавезујућег понашања.¹² У уобичајеној свакодневници, кохезија се остварује на начин да у што већој мери уклони било какве проблеме у комуникацији између појединаца међусобно, појединаца и друштвених група, као и између друштвених група у циљу обезбеђивања исправног деловања и постизања најбољих резултата. Она се од друштвене контроле разликује у томе што се не ради о принудном или насилном деловању према појединцу или друштвеној групи, него представља вештину њиховог усмеравања преко управљачких механизма комуникације, као што су процене, вредносни искази, оцене, награђивања.¹³ Пре ових механизма, међутим, треба нагласити споменуто мишљење, или мњење, зато што оно представља прву врсту кохезивног деловања према појединцу или друштвеној групи. Овде се ради о резултатима на радном месту, понашању на радном месту, и генералном утиску о карактеру једног појединца. Мишљење, тј. мњење, има препоручујућу и деградирајућу санкцију, где је прва позитивног а друга негативног карактера. Процена је, с друге стране, мишљење необавезујуће врсте, представља шире тумачење појединца, најчешће се формира на основу туђег мишљења, али присутне су и субјективне процене. Вредносни исказ је механизам са одређеним оквиром, није необавезујући, објективан став се изразито наглашава, и појединац се „смешта“ у одређени тип или класификацију, како би био што једноставније процењен. Оцена, с друге стране, представља механизам којем су најважнији постигнути резултати појединца или друштвене групе. Награде, за разлику од претходних механизма, законски и правно су највиши механизми истицања појединца или друштвене групе. Оне су захвалност за резултате постигнуте на радном месту, генерални суд о вредности кандидата и његовим квалитетима, и то законског и институционалног карактера.¹⁴

Узроци неуспеле интеграције у Француској

Да се у Француској налази бројна муслиманска мањина, у претходним деловима рада то је наглашено, као и најважнији проблеми које је мигрантско-избегличка криза узроковала у овој земљи. У овом делу рада, неопходно је упознати се са суштином приступа ове земље појму интеграције, тј. најважнијим карактеристикама државне политике према интеграцији странаца. Кључне карактеристике француског мултикултурализма представљају секуларизам као државну политику, „неутрални грађанин“, и подела на јавну и приватну сферу.¹⁵ Ове карактеристике изражавају се у мултикултуралној политици земље

¹² Ибид, стр. 64

¹³ Ибид, стр. 67-68

¹⁴ Ибид, стр. 69-70

¹⁵ Ivana Jovanović, „Modeli integracije imigranata u državama članicama Evropske unije“, у: Zbornik najboljih master radova o Evropskoj uniji, Informacioni centar EU, Beograd, 2016, str. 87

која обезбеђује права и слободу у јавној сфери за све чланове друштва, тј. за француске грађане и пребацивање приватних националних, верских, расних и језичких опредељења у приватну сферу, ван јавности. Управо јавност, тумачено генерално, има задатак да одржава неутралност, аполитичност кад се ради о националним, верским и културним идентитетима, и аполитичност истовремено захтева да се припадници свих идентитета сматрају француским грађанима уз прихватање грађанског идентитета земље и суштине секуларизма. У приватном животу грађана, дозвољава се изражавање свих разлика и не захтева се њихово поништавање.¹⁶ У литератури је, међутим, присутно да се ова француска политика често не назива мултикултурализмом, него „антимултикултурализмом“ и то из следећих разлога. Пошто мултикултурализам не може бити оно што јесте без слободног изражавања и институционалне заштите различитости, истицања културних разлика у јавности, и усвајања позитивних прописа у циљу подршке националним мањинама, сматра се да француска политика мултикултуралности нема сличности са наведеним, зато што је по својим особинама асимилационистичка.¹⁷ Најважнији узрок доласка припадника муслиманске вероисповести у ову земљу било је право на спајање породица, што су показали и одређени подаци према којима је више од шездесет посто њих навело то право као разлог доласка. Чињеница да су се породице у све већем броју окупљале, поставило је пред француску државу задатак да политика интеграције буде сложенија, пошто се више није радило о индивидуалним доласцима, и да таква политика обезбеди да се комплетне породице „уграде“ у друштвени, политички, економски и културни живот Француске, као своје нове државе.¹⁸ Закони из 2006. године прописали су да најважније циљеве у овој области представљају прихватање вредности француског секуларног друштва, промоција интеграције миграната у француско друштво, и сузбијање полигамних бракова, и они припадници муслиманске вероисповести, који одбију ово прихватити, не могу рачунати на останак у Француској.¹⁹ Успешна интеграција обухвата, као обавезно, познавање и поштовање принципа грађанског друштва и државе, познавање језика, а од 2007. обавезно је и потписивање уговора о интеграцији између државе и „новопридошних“. Образовном систему посебно је посвећена пажња, што говори и податак да је покренут државни пројекат са задатком да интеграција и развој државног идентитета почну рано, преко државног образовања. Тако се деци из муслиманских породица од почетка наглашава важност секуларизма, а води се рачуна и о интеграцији жена, пошто је њихов положај важан у породици, и како би у друштву могле заузети одговарајуће положаје.²⁰ Из свега што је наведено, закључује се зашто је француски приступ назван асимилационистичким. Овај приступ у потпуној је супротности са мултикултуралним, пошто француска власт мултикултурални приступ тумачи као рушење националног јединства, а у другим западним земљама асимилација се тумачи као ауторитарни потез

¹⁶ Ibid, str. 87

¹⁷ Ibid, str. 87

¹⁸ Ibid, str. 88

¹⁹ Ibid, str. 88

²⁰ Ibid, str. 88

централизоване државе која одбија признати права националним мањинама.²¹ Лаицизам, што је званични назив за француску политику, зато што све специфичне верске и културне идентитете ограничава на приватно изражавање, тумачи се и као претераним, недемократским, и да нарушава личну слободу појединца.²² За очекивати је било да приступ асимилације у Француској, што је за овај део рада изразито важно, није функционисао без проблема. Изразито висок ниво секуларизма за последицу је имао да се друштвене и културне активности, које су имале било какву везу са исламом, тумаче као нелегитимне. Мигрантима и избеглицама то је представљало проблем, пошто су за њих верске заједнице, у ситуацији када су били одвојени од својих земаља, представљале сигурност на начин да су им пружале осећај припадности и укључености за време процеса прилагођавања новој земљи. У верским заједницама, они су се окупљали и били међусобна подршка, а биле су и место где су се стварала познанства и пријатељства.²³ За разлику од САД, где је религија у сусрету са етничким идентитетом помагала у интеграцији миграната, у западној Европи она се тумачи као проблем и то највише зато што се, у највећем броју случајева, ради о исламској религији. Ислам се сматра великим изазовом успешној интеграцији, изазивачем различитих проблема, где се на првом месту издвајају сукоби са обичајима једне земље и њеним институцијама.²⁴ Чињеница је да је људима осећај припадности важан, а истицање и одржавање муслиманског идентитета преко различитих обичаја тумачило се као начин опстанка у новом окружењу. Друштва земаља Европе, посебно земаља западне Европе, уставно су прописала и нагласила, на сваки други начин, одвојеност световног од верског, а у муслиманском свету те разлике скоро и да нема. У ЕУ захтева се слобода изражавања и допуштање различитости, а ислам не дозвољава никакав утицај са стране на своја правила.²⁵

Раширено је уверење да муслимани у Француској ни у једном периоду нису били асимиловани на најбољи начин, што значи да је тај проблем био присутан знатно пре мигрантско-избегличке кризе. Друштвене и економске разлике између домаћег становништва и муслиманске мањине довеле су у питање француски приступ асимилације, укореењен у републиканском идеалу једнакости. Разлике су биле присутне у стопама запослености, приступу стамбеном праву и образовању. Свега неколико припадника муслиманске мањине видљиво је на највишим позицијама у политици, медијима, правосуђу, и у цивилним службама.²⁶ Француска држава, без обзира на то које су странке биле

²¹ Olivier ROY, „Sekularizam protiv Islama“, Novi Muallim, *Udruga ilmije Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, god. XII, br. 47, 2011, str. 34

²² Ibid, str. 35

²³ Dr. sc. Predrag Haramija, Tanja Trošelj Miočević, „RELIGIJA I EKONOMSKA INTEGRACIJA MIGRANATA U EUROPSKOJ UNIJI“, *Ekonomska misao i praksa, Sveučilište u Dubrovniku*, Dubrovnik, God. XXVII, br. 1, 2018, str. 349-350

²⁴ Ibid, str. 350

²⁵ Ibid, str. 350

²⁶ Kristin Archick, Paul Belkin, ChrIbidpher M. Blanchard, Carl Ek, Derek E. Mix, „Muslims in Europe: Promoting Integration and Countering Extremism“, *Congressional Research Service*, United States Congress, Washington, September 2011, p. 11

на власти, покушавала је у периоду 2001-2011 различитим мерама нагласити и побољшати интеграцију муслиманског становништва. Те мере, међутим, нису биле таквог карактера да муслиманима обезбеде посебну пажњу и поступање, него је нагласак био на стварању могућности за разговор између власти и муслиманских представника, и на примени закона о јачању јавне безбедности.²⁷ Француски савет муслиманске вере, основан 2003. године, тумачи се једним од најважнијих државних корака у циљу јачања и унапређења односа између муслимана и француске државе. Оснивање овог савета тумачено је као покушај смањивања утицаја са стране на муслимане у Француској и покушај наглашавања француског брэнда ислама, који није у сукобу са вредностима ове земље. Овај орган, међутим, није представљао све муслимане у земљи, него ислам као религију, и више је представљао начин за разговоре са државним званичницима о изградњи верских објеката и поштовању верских празника. Држава је, с друге стране, на овај начин обезбеђивала финансирање и обуку имама и подржавала даљи развој молитвених простора.²⁸ Одређени проблеми, међутим, у интеграцији муслимана настали су након доласка на власт Николе Саркозија 2007. године. Одмах по избору за председника државе, Саркози је у јавност лансирао неопходност да сви они који су страног порекла поштују закон, савладају француски језик и прихвате француске културне обрасце. Ови захтеви, међутим, наишли су на осуду муслимана и присталица њихових права зато што је сматрано да се муслимани неправедно издвајају и што се оваквим захтевима одржава негативна представа улоге ислама у Француској.²⁹ У наредном периоду дошло је и до усвајања забране за жене да носе вео преко главе, што је обичај у муслиманском свету. Власт је тврдила да су ове мере неопходне како би се поставиле границе у ситуацији када је јачао раст милитантности вере у друштву. Критичари су, с друге стране, тврдили да се ради о негативном поступку који би за последицу могао имати отуђење муслимана у друштву. У септембру 2010. предложена забрана је усвојена, и она је ступила на снагу априла наредне године. Односила се на забрану ношења бурке, што је вео од целог тела са мрежом преко очију, и никабе која такође сакрива лице, али не и очи.³⁰ Власт су наводиле да је ова забрана у циљу поштовања људског достојанства, једнакости мушкараца и жена, као и очувања јавне безбедности. Сматрано је да вео преко лица жене означава њену подређену и слабију улогу, и да је спречава да се интегрише у друштво на прави начин. Вео је, такође, тумачен безбедносном претњом зато што надлежни безбедносни органи не могу у тој ситуацији идентификовати жене и узети им податке. Критичари су тврдили да ништа од ових мера не може бити у циљу решавања интеграционих проблема муслимана, истичући да занемарљив број муслимана подржава ношење бурке или никаба.³¹ Даљи раст неједнакости између аутохтоног становништва и оних који то нису, посебно муслимана, довео је у питање целу француску политику

²⁷ Ibid, p. 11

²⁸ Ibid, p. 12

²⁹ Ibid, p. 12

³⁰ Ibid, p. 13

³¹ Ibid, p. 13-14

интеграције. Одређена истраживања јавног мњења, спроведена 2010, показала су да све више испитаника сматра да је узрок неинтеграције муслимана у француско друштво у њима самима, а не у државној политици. У том истраживању, 68% веровало је да муслимани нису добро интегрисани, а њих 61% сматрало је одбијање муслимана да то ураде главним узроком. Око 42% сматрало је претњом за државни идентитет муслиманску заједницу, а 31% ислам је повезало са одбацивањем западних вредности.³²

Проблеми у вези са муслиманима наставили су се и након избијања мигрантско-избегличке кризе 2015. године, али сада на други начин. За разлику од неколико земаља ЕУ, где су испитивања јавног мњења утврдила да преко 50% грађана има негативан став према муслиманским мигрантима и избеглицама, у Француској је тај проценат био 29%. На другој страни, међутим, дошло је до јачања нетрпељивости према деци миграната и избеглица, што је био јединствени случај у ЕУ. Друга генерација негативније је тумачена од прве, и то из разлога што је сматрано да та деца не зарађују за свој живот на поштен начин, за разлику од својих очева, чији је рад тумачен као марљив и заслужан.³³ У наредним испитивањима, након што се завршио најјачи удар мигрантско-избегличке кризе, утврђени су и следећи подаци. На понуђене одговоре „Дужност је Француске да спасе избеглице од рата и прихвати их“ и „Француска не треба да прима избеглице, зато што треба прво да помогне својим грађанима који немају достојан живот“, 41% испитаних одабрало је први одговор, а 54% други.³⁴ Већи проценат у корист другог одговора није за чуђење, ако се узму у обзир претходно наведени проблеми које су муслимани и пре избијања мигрантско-избегличке кризе имали у процесу своје интеграције. На овај проценат вероватно је утицало и то што су муслимански мигранти и избеглице, за разлику од других, изражавали мању везаност за своју нову земљу, а већу за своје земље порекла. Такав образац преносио се из генерације у генерацију, и регистрован је код миграната и избеглица 2015. године. Тако да, према одређеним тумачењима, неуспех интеграције муслимана у Француској може имати два главна разлога – од раније присутна исламофобија француског друштва и непрекинута потреба муслимана да се у што већој мери идентификују и вежу са својим заједницама и земљама порекла, као једна врста њиховог одговора.³⁵ Следећи податак показује колико је француско друштво било опрезно према муслиманима приликом њихове интеграције. На адресе неколико различитих фирми биле су послате биографије три француска држављанина са завршеном средњом школом и вишегодишњим искуством у пословима за које је неопходна средња стручна спрема. Међу тим лицима, један је муслиман из Сенегала, други хришћанин из Сенегала, а трећи рођени Француз. Резултати су били такви да је више од пола фирми понудило хришћанима интервју, пре него

³² Asif Mohiuddin, „Muslims in Europe: Citizenship, Multiculturalism and Integration“, *Journal of Muslim Minority Affairs*, *Institute of Muslim Minority Affairs*, London, 37:4, 2017, p. 403-404

³³ Nonna Mayer, „Immigrants and politics in France“, на страници <http://nationsworld.kr/cncho/paper/68-Mayer.pdf>, датум 16.3.2020., p. 51

³⁴ *Ibid*, p. 52

³⁵ Claire L. Adida, David D. Laitin, Marie-Anne Valfor, „Don't Fear Muslim Immigrants. They Aren't the Real Problem“, *Foreign Affairs*, *Council on Foreign Relations*, New York, 26 April 2016, p. 2

муслиманима.³⁶ Из овога се могло приметити да у Француској постоји проблем у надметању за посао средње класе, где је присутно антимуслиманство, што је имало последице на муслиманске напоре да обезбеде себи живот средње класе. Овакав однос на тржишту рада према муслиманима, довео је до тога да они почну француске институције тумачити са великим неповерењем.³⁷ Неуспеси у њиховој радној интеграцији имали су негативне последице, из више разлога, а посебно из разлога што је утврђен позитиван утицај њиховог запослења на економски раст једне земље. Према одређеним тумачењима, важност интеграције види се тек када мигранти и избеглице постану део радно активног становништва.³⁸ Кад се радило о интеграцији избеглица на тржиште рада, политички оквир Француске није био свеобухватан, као у другим земљама, и изгледао је више коадно и експериментално.³⁹ Улога удружења и добровољног рада у укупном резултату политике, била је од изузетне важности у ситуацији када су капацитети ретко одговарали потражњи за услугама. Број места за посебне шеме био је ограничен, а када тога није било, сматрало се да се избеглице баве просечним програмима за незапослене, као што су то радила и остала незапослена лица.⁴⁰ Учење језика, међутим, за сваку успешну интеграцију у било којој земљи је од огромне важности, и таква је ситуација и са Француском. Проблеми у вези са тим, међутим, постојали су и они су се односили, с једне стране, на то што је систематско језичко образовање миграната и избеглица ново у тој земљи а са друге стране на то што расположива средства нису била довољна да би се остварили циљеви у вези језичких програма. Трајање курсева сматрало се сувише кратким, према неким тумачењима требало је да траје до 600 сати, а на курсевима су они који су их похађали сврстани у сувише разнородне групе, што је компликовало процес учења и подучавања. Резултат је био да је мање од половине слушалаца курса савладавало ниво А1, који се односи на основно знање језика.⁴¹ Из свих ових разлога, сматрано је да изразити рад на интеграцији миграната и избеглица на тржиште рада у Француској, како квалитативан тако и квантитативан, није био могућ без праве равнотеже између утицаја безбедносних потреба и што квалитетније циљаних услуга на тржишту рада. Изражено драстичније и једноставније, и поред чињенице да је постојала свест о важности радне интеграције избеглица, она није била приоритет француским властима. Сви проблеми у вези миграната и избеглица тумачени су на начин да се решавају краткорочним приступом и нагласком на поступак заштите и пријем тражилаца заштите.⁴² Овакав приступ објашњаван је буџетском реформом и намером да Француска не постане привлачна земља

³⁶ Ibid, p. 3

³⁷ Ibid, p. 3

³⁸ Ivan Dujić, „Klimatske избеглице као следећа фаза глобализације и основа за поновно планирање светског не(ре)да“, Међународни проблеми, *Institut za međunarodnu politiku i privredu*, Beograd, br. 4/2016, str. 321

³⁹ Jean-Claude Barbier, Peer Review on “Integration of Refugees into the Labour Market“ - FORWARD TO BEFORE 1991? Strengthening access to the labour market for refugees and for asylum seekers“, Berlin, October 2017, p. 6

⁴⁰ Ibid, p. 6

⁴¹ Ibid, p. 9

⁴² Ibid, p. 10, 25

за долажење, што је истовремено значило да се не иде у градњу политике њихове дугорочне интеграције. Све то је било веома дискутабилно. Према појединим ставовима, у одређеним истраживањима није установљено да мигранти и избеглице активно бирају земље за настањивање према повољнијим условима социјалне заштите. Истакнуто је и то да је Француска могла преусмерити средства која би потрошила на пријем избеглица и преусмерити их на програме за помоћ незапосленима, што би обухватало постојеће мигранте и избеглице, и односило би се и на преквалификацију.⁴³ Када се радило о економској интеграцији, важно је било и то што је она утицала и на културну интеграцију, тј. предузимање дугорочних мера у циљу економског развоја миграната и избеглица утицало је и на спречавање неуспеха њихове културне интеграције.⁴⁴ Реч је о томе да је било важно истаћи мушки идентитет муслимана тако да се оснажи лични развој појединца, у циљу помоћи откривања свог позива. Ово је било важно зато што су многи млади муслимани били збуњени и дезинформисани о могућности да створе своју будућност осигуравањем извора прихода и тако су били демотивисани да се обучавају за посао, повлачећи се у своја станишта где је најважнији животни циљ одређивао ислам и односио се на молитву и поштовање Алаха.⁴⁵ Све ово упућује на закључак колико је било важно спроводити све мере у циљу остварења њихове успешне интеграције, а на њу је утицало и прикупљање правих информација о земљама порекла миграната и избеглица, њиховом образовању и традицији. Непрекидни раст броја њихових долазака и различитост земаља из којих су долазили, истовремено су значили да инструменти политике у вези интеграције немају друге опције него да буду усклађени са тим чињеницама.⁴⁶ Интеграцији избеглица могло се приступити као да се радило о инвестицији, што је значило да су избеглице имале прилику што брже да се интегришу ако би што пре ступиле на тржиште рада. За овај процес није се могло очекивати да буде кратак, него дугорочан и током овог процеса све избеглице, које би опстале на тржишту рада, научиле би истовремено и начине да преживе и опстану у новој земљи. Три етапе су биле изразито важне – прва је била анализа њихових квалификација и способности, друга је била њихово образовање како би били образовани према образовном систему земље у коју су дошли, а трећа активирање њихових способности.⁴⁷

У овој анализи узрока проблема у интеграцији муслиманског становништва у Француској, а касније и миграната и избеглица након избијања мигрантско-избегличке кризе 2015. године, могу се извући следећи закључци. Интеграција муслиманског становништва у овој земљи суочавала се са многим изазовима и пре 2015. године. Неповерање према муслиманима, и пре свега исламу као религији, сувише је било дубоко присутно у Француској деценијама и представљало је сметњу правој и успешној интеграцији муслиманског

⁴³ Ibid, p. 25

⁴⁴ Florin Iftode, „Is Europe Being Islamized - A Consequence of the Islamic Religion?“, European integration – Realities and Perspectives, *Editura Universitară Danubius*, Galați, 2016, p. 445

⁴⁵ Ibid, p. 445-446

⁴⁶ Milena Kojić, Ana Bilinović, Nemanja Trbojević, „Re-evaluacija i novi pristupi u analizi migracione politike u Evropi“, *Strani pravni život, Institut za uporedno pravo*, Beograd, br. 2/2017, str. 122

⁴⁷ Ibid, str. 123-124

становништва. Кад се све то узело у обзир, није се могло очекивати да ће долазак миграната и избеглица 2015. године, који су долазили из муслиманских земаља, поправити такву ситуацију, него да ће исту ситуацију посебно погоршати. Највише се то видело на тржишту рада где су мигранте и избеглице дочекали огромно неповерење и проблеми. Од учења језика до проналаска радног места. Колико год различите анализе показивале да је за Француску, из више разлога, била важна радна интеграција миграната и избеглица, држава је примењивала другачији приступ. Краткорочан, а не дугорочан, у циљу да се пре пружи заштита тражиоцима заштите и да остали што пре напусте земљу. Анализа је, међутим, показала да овакав приступ није квалитетан. Неопходно је било водити дугорочнију политику, како би успешна интеграција на тржиште рада била постигнута и како би то, касније, утицало и на успешну културну интеграцију муслиманског становништва. Неуспешна културна интеграција, као и радна, представљала је велики безбедносни ризик и то је био случај и са другим земљама које су примале велики број миграната и избеглица.

Узроци неуспеле интеграције у Немачкој

Слично Француској, и Немачка се суочила са проблемима интеграције великог броја миграната и избеглица, које су у ову земљу стигле након избијања мигрантско-избегличке кризе 2015. године. Као и у случају Француске, овај део рада бавиће се детаљније државним приступом у вези интеграције ових лица.

Десет година пре избијања мигрантско-избегличке кризе, немачка држава усвојила је Закон о имиграцији, пуног имена Закон о контроли и ограничавању имиграције и за регулисање боравка и интеграције грађана и странаца ЕУ, према којем је интеграција била одређена као статутарни задатак.⁴⁸ Циљ закона био је, између осталог, да поједностави процедуре које су препознате као компликоване и односиле су се на дозволе привременог и сталног боравка, а закон је први пут подржао учење немачког језика за сва страна лица која долазе. Након тога, долази до одржавања Интеграционог самита у лето 2006. године, на којем су учествовали највиши државни функционери, представници верских заједница, медија, синдиката, спортских удружења, послодаваца, али и миграната, а последица одржавања овог самита била је доношење Националног интеграционог плана 2007. године. Најважније је било успоставити дијалог са муслиманском заједницом и тако је од септембра 2008. почео да се спроводи тест натурализације.⁴⁹ Тест је предвидео да је од 33 питања, неопходно тачно одговорити на 17 како би се стекло немачко држављанство. Циљ је био да се они који су на путу интеграције, на одређени начин, „присиље“ на суочавање са немачким језиком, законима, друштвом, и културом, а захтевало се израженије познавање језика него раније. Ово је значило да су, поред свих других важних особина и вештина, виши језички захтеви постајали

⁴⁸ Zoltán Eperjesi, GERMANY AND THE CHALLENGE OF MASS IMMIGRATION, *Hiperboreca Journal, Balkan Hybridry Association*, Bucharest, Vol. 3, No. 1, 2016, p. 175

⁴⁹ *Ibid*, p. 176

све важнији у Немачкој и таква ситуација показивала је да се добро познавање језика сматра кључним средством у државној политици интеграције.⁵⁰ Примењујући све ово, Немачка је напустила дотадашњу политику незаинтересованости за интеграцију миграната и избеглица и концентрисала се на политику асимилације. Замишљено је било да сви они који нису немачког порекла, треба што квалитетније да се упознају са основном немачком културом, али су се појавили проблеми. Не постоји јединствена немачка култура, што се у овој земљи налази велики број људи који припадају различитим друштвеним и културним системима, и то посебно ако се узме у обзир чињеница да је земља дуго била подељена на источни и западни део, који су по свему били различити. Могуће је да она ни у једном моменту није постојала, и зато је било немогуће очекивати од етничких група, које су имале своју културу и језик, да се интегришу у било какву врсту културе у земљи, колико год та врста била водећа.⁵¹ Кад се ово узело у обзир, таква политика није била могућа и реалније је било окренути се мултикултуралном приступу, који је раније истакнут и објашњен, али овде треба истаћи следеће. Мултикултурални приступ, у одређеној мери, био је замишљен као потпуно другачији од асимилацијског, али се након неколико година претворио у фолклор зато што није дошло до „сукоба култура“ и зато што није било социјалних, економских и политичких могућности.⁵² Присутна су била и разна мишљења у односу на стране културе, као што је било оно да су сви из Турске тумачени као Турци и Муслимани, што није била истина. У Берлину, половина људи који су дошли из Турске су били Курди, а њихов језик и култура потпуно су другачији од турске, и више су блиски Персијанцима. Мултикултурализам је превише истицао разлике у култури, и није узимао у обзир социјалне и економске, али такве разлике највише су биле присутне међу етничким групама.⁵³ Друга мишљења, међутим, истичу да је немачка власт организовала курсеве интеграције како би помогла асимилацију избеглица у свакодневни живот и омогућила им помоћ у запошљавању. Након 2015. године, курсеви који су били организовани обухватали су многе теме и били су подељени на језик и оријентацију. Први део имао је укупно 600 часова и обухватао је све оно што је важно за живот у земљи, а други су обухватали правни систем, законе и вредности Немачке.⁵⁴ Кад се ови курсеви заврше, избеглице могу полагати тест за стицање потврде о спроведеном курсу интеграције, а та потврда отвара им пут процесу натурализације и стицању држављанства земље. Натурализација, међутим, није једноставна и предвиђа савлађивање неколико различитих корака. Да станују у земљи најмање осам година, познају језик, правни и социјални систем, али и спремност да се одрекну друге националности. Колико год избеглице учине на путу натурализације,

⁵⁰ Ibid, p. 176

⁵¹ Ibid, p. 177

⁵² Ibid, p. 177

⁵³ Ibid, p. 178

⁵⁴ David Abraham, Drew Schoen O'Shaughnessy, Leah McNally Mitchell, Max G. Moran, Olivia Claire Kiritsis, „Assessing Refugee Integration in Warstein, Germany“, *Worcester Polytechnic Institute*, Worcester, October 2018, p. 6

чине велике кораке према успешној интеграцији.⁵⁵ Шта то чини успешну интеграцију и чиме је она одређена? Количином и успешношћу предвиђених програма и споразумом између свих који у процесу интеграције учествују. За све предвиђене програме неопходно је било да позитивно утичу на унапређење интеграције избеглица, дајући им важне информације и помоћ у процесу интеграције. За програме је било важно да су познати и да имају јако упориште, и да успех постоји на једној и на другој страни, тј. да не буде задовољна само једна страна.⁵⁶ Супротно, неуспешна интеграција тумачена је недостатком програма, разликама у ставовима страна које учествују у том процесу, или непридавањем пажње процесу. Интеграцијски програми тада или нису квалитетно приступачни, рекламирани или нису, једноставно, делотворни. Они тада не унапређују процес интеграције на делотворан и организован начин, и тада је неопходно да се све што чини интеграцију правилно истакне како би се постигао успех у процесу у целини.⁵⁷ Друго мишљење истиче да успех интеграције зависи од људског капитала избеглица и од знања и вештина које стекну у земљи у коју су стигли, тј. у Немачкој. Језик је ту био на првом месту, зато што је проблем било завршити стручну или специјалистичку обуку без правог знања језика, али су од велике важности били и напори да се млади мигранти и избеглице увере у то да им у дужем периоду значе образовање и стицање различитих квалификација. Улагања у образовање и обуку била су важна како би омогућила јачање капацитета избеглица и, на тај начин, помогла њихову интеграцију.⁵⁸ Проблем са непознавањем језика препознат је у једној анализи, спроведеној годину дана након избијања мигрантско-избегличке кризе, где је истакнуто да је свега један проценат избеглица знао немачки и то је било проблем не само за процес интеграције, него и за стицање квалитетне заштите за своје здравље. У разговорима са избеглицама, спроведеним за време ове анализе, две теме су биле најважније у вези проблема са језиком. Прва је била у вези интеграције, а друга у вези споменуте заштите.⁵⁹ Приступ правој и квалитетној заштити био је изразито важан за избеглице, и они су наводили све што се тиче језика и преводилаштва као немогућности да реше проблеме у вези свог здравља. У анализи је примећено и да су избеглице често имале слабу конверзацију са Немцима, ограничене могућности превоза, као да су биле отуђене од заједнице у коју су дошли, и све то је негативно утицало на учење језика.⁶⁰ Велики број долазака избеглица у кратком периоду компликовао је процес учења језика, а посебно је било компликовано описати симптоме и њихово трајање приликом одласка на лечење.⁶¹ Слична анализа, спроведена у истом периоду, показала је да језик представља питање број један у почетку

⁵⁵ Ibid, p. 6

⁵⁶ Ibid, p. 13

⁵⁷ Ibid, p. 13

⁵⁸ „INFLUX OF REFUGEES: INTEGRATION AS A KEY CHALLENGE“, German Council of Economic Experts, *Federal Statistical Office of Germany*, Wiesbaden, Annual Report 2016/17, p. 358

⁵⁹ Molly Green, „Language Barriers and Health of Syrian Refugees in Germany“, *American Journal of Public Health*, *American public health association*, Washington, Vol. 107, No. 4, 2017, p. 486

⁶⁰ Ibid, p. 486

⁶¹ Ibid, p. 486

интеграције и да познавање другог језика, као што је енглески, има своје предности, али не у свакој прилици. За опстанак и напредак у друштву, знање језика било је најважније за даље везе, као што је однос са суседима. Слабо познавање језика није могло довести до развијања јачих односа и поверења. Добро познавање језика, с друге стране, представљало је улазницу за дугорочну интеграцију, заједно са другим вештинама, и значило је могућност сналажења у свакодневном животу, без помоћи других.⁶² Има, међутим, ставова да је немачки државни приступ курсевима језика за мигранте и избеглице био репресиван и понижавајући, да није водио према њиховој интеграцији, зато што се статус интегрисаног грађанина повезивао са тим да им је неопходно да постигну одличан ниво познавања језика. У супротном, суочавају се са деградацијом њихових способности. Оно је присутно у свакодневном животу, али и на тржишту рада.⁶³ Рад на учењу језика и постизање одличног нивоа знања језика, тумачено је као изразито важно за интеграцију у „грађанина“ и затим за одрживост статуса „грађанина“. Из свих тих разлога, језик је посматран као услов свих услова за интеграцију миграната и избеглица у немачко друштво.⁶⁴ Постављало се, међутим, питање на који начин да мигранти и избеглице квалитетно науче језик ако им курсеви максимално нуде знање до нивоа Б1, што се сматра основним нивоом и служи за изражавање на ограничени начин. Успех на овом нивоу значио је гаранцију за слабије плаћене послове. Тако су настали незванични курсеви, који су организовани без знања немачке државе, и они су значили могућност да сви мигранти и избеглице, без било каквих докумената, стекну знање језика. Проблем је био у томе што наставници на овим курсевима нису имали право језичко образовање, као ни право знање о лингвистици. Тако се створила ситуација да су државни курсеви нудили квалитетно подучавање језика, али су били подређени државним правилима, а незванични курсеви критични су били према државној политици, али нису нудили право знање језика.⁶⁵ Из овога се могло закључити да су, као део интеграционих курсева, државни курсеви језика били недемократски и да су јачали национализам и замишљену, али непостојећу, националну државу једног језика.⁶⁶ Национализам настаје као резултат немогућности одвијања друштвене и економске покретљивости, и да би интеграција била успешна, било је важно да мигранти и избеглице прихвате идеју да би држава у коју су дошли могла испунити њихове захтеве за друштвеном и економском покретљивошћу. Језик спада у онај део културе који је издржљив на несигурност, и у неизвесним ситуацијама мигрантима и избеглицама било је важно да очувају сопствени језик, и тада је интеграција била немогућа.⁶⁷ Увиђајући да су њихове културне карактеристи-

⁶² Cüneyt Güre, „Refugee Perspectives on Integration in Germany“, *American Journal of Qualitative Research*, Florida Gulf Coast University, Fort Myers, Vol. 3, No. 2, 2019. p. 60, 66

⁶³ Alisha M. B. Heinemann, „The making of ‘good citizens’: German courses for migrants and refugees“, *Studies in the Education of Adults*, Taylor & Francis Group, London, 2017, p. 180-181

⁶⁴ *Ibid*, p. 181

⁶⁵ *Ibid*, p. 181-182

⁶⁶ *Ibid*, p. 192

⁶⁷ Ionuț Daniel Moldovan, Adrian Daniel Stan, „Socio-economic Barriers, Nationalism and Failure of European Integration Policies“, *Research and Science Today Journal*, Târgu-Jiu, No. 1, 2017, p. 51

ке, где је језик најважнији, различите од већинске, мигранти и избеглице завршавали су најчешће на нижим положајима у друштву, а појединци су тумачили да им положај мањине негативно утиче на даљу будућност. С друге стране, економска интеграција значила је претварање миграната и избеглица у раднике за европске економије, укључујући и немачку, али су за њих била гарантована најнижа места на радној лествици. Таква ситуација, разумљиво, водила је стварању осећаја дискриминације, зато што су на таквим радним местима били слабо плаћени и без могућности да напредују.⁶⁸ Анализа спроведена годину дана након мигрантско-избегличке кризе, показала је да је трећина избеглица била превише квалификована за послове које су радили, четвртина није била квалификована, а негде око половине имало је квалификацију за послове које су обављали. Откривено је и то да на избеглице, које су имале стручне и специјалистичке квалификације, није на једнак начин утицало снижавање вештина у пословима које су обављали.⁶⁹ Истакнуте су и две супротстављености. С једне стране, нису све избеглице успеле пренети сопствени образовни капитал, стечен у својим земљама, на немачко тржиште рада и пронаћи посао према њиховим карактеристикама. Они са вишим образовањем, били су погођенији од оних са нижим образовањем. С друге стране, велики број избеглица без стручног образовања или других квалификација, приман је на тржиште рада као квалификован радник, највероватније зато што је сматрано да имају вишегодишње искуство.⁷⁰ У анализи је посебно наглашено да су избеглице у Немачкој често биле запослене на пословима који нису имали високе захтеве у вези вештина које су стекли у својим земљама, што је била разлика у односу на ситуацију у земљама из којих су дошли. Ова разлика тумачена је бројним разлозима, где је истакнуто непознавање језика, прелазак са једног тржишта рада на потпуно другачије тржиште, и нужност да се што пре дође до посла.⁷¹ Занимљиви су резултати друге анализе, који су показали да је већина избеглица била спремна да ради за плату мању од 1300 евра, тј. мање од просечне зараде, и наглашено је да је непознавање језика, система тражења посла, и немачког тржишта рада, избеглицама правило проблеме ако су сами покушавали да дођу до запослења. Истакнути су и следећи подаци у вези интеграције избеглица, који су занимљивији и важнији. Постављено им је пет питања, препознатих као важна за процес интеграције. Прво се односило на нова пријатељства у Немачкој, друго на то колико се осећају као код куће у Немачкој, треће да ли су позивани код некога у госте у Немачкој, четврто на то којим активностима се најчешће баве, и пето се односило на ниво знања језика. Највиши интеграцијски индекс, који је био од нула до пет и извођен је према датим одговорима на наведена питања, имале су сиријске избеглице. Они су

⁶⁸ Ibid, p. 52

⁶⁹ Herbert Brücker, Johannes Croisier, Yuliya Kosyakova, Hannes Kröger, Giuseppe Pietrantuono, Nina Rother, Jürgen Schupp, „Language skills and employment rate of refugees in Germany improving with time“, DIW Weekly Report, *German Institute for Economic Research*, Berlin, Vol. 9, Issue 4/6, 2019, p.

57

⁷⁰ Ibid, p. 57

⁷¹ Ibid, p. 57

имали највећи индекс и кад се радило о одговорима у вези социјалних активности.⁷² Кад се радило о одговорима на треће питање, колико су били позивани у госте, избеглице из свих пет земаља које су учествовале у овоме имале су индекс између нула и један. Ниски индекси регистровани су били и на питања у вези стицања немачких пријатеља и познавања језика⁷³ Такви изразито ниски индекси на прво и треће питање, нису могли значити ништа друго него велико неповерење које је немачко становништво имало према њима. На све то кад је дошло ниско познавање језика, није се могла очекивати успешна интеграција избеглица. Да је њихово познавање језика било на таквом нивоу да су могли комуницирати без преводиоца, то би им сигурно у великој мери помогло да стекну поверење заједнице у којој се налазе. У ситуацији када постоји велико неповерење, што су наведени подаци показали, ништа друго није могло да се закључи него да интеграција није успела. Неуспех у интеграцији представљао је значајнију опасност од угрожавања безбедности земље, него други разлози, као што је учешће Немачке у војним интервенцијама у земљама из којих су мигранти и избеглице долазили. Овај закључак изведен је кад се узме у обзир анализа из претходног дела рада, где су анализирани напади који су погодили Француску 2015., земљу ЕУ која је примила велики број миграната и избеглица. Оно што је ту утврђено, да су нападе у тој земљи пре узроковали проблеми у интеграцији миграната и избеглица него спољни разлози, слободно се може закључити и за Немачку, без обзира што у овој земљи у том периоду није дошло до напада као у Француској. Неуспела интеграција, тј. неприхватање миграната и избеглица на било који начин, непрестано је значила велику опасност за земљу и несумњиво да је било неопходно спровођење свих мера у циљу квалитетне и успешне интеграције. У свакодневном животу, познато је колико неприхватање и одбијање у било каквој заједници, без обзира да ли се ради о разреду или држави, утиче на настанак различитих проблема. Ситуација је овде била посебно сложена, пошто се радило о лицима која су припадала потпуно другачијој култури, вери и систему вредности. Немачка, као ни Француска, нису на најбољи начин приступиле овом питању и то је довело до последица не само у овим земљама, него и у ЕУ.

Закључак

Компликације у вези интеграције миграната и избеглица у Француској и Немачкој нису могле а да не утичу и на политику ове две земље према мигрантско-избегличкој кризи. У којој мери је до тога дошло, покушаће овде да се прикаже. Ово из разлога што је сматрано да интеграција, била успешна или неуспешна, представља процес од великог утицаја на политику једне земље у

⁷² Yvonne Giesing, Michele Battisti, Nadzeya Laurentsyeva, „The Labour Market Integration of Refugees in Germany: Evidence from a Field Experiment“, Beiträge zur Jahrestagung des Vereins für Socialpolitik, Digitale Wirtschaft - Session: Migration I, No. A10-V1, ZBW - Leibniz-Informationzentrum Wirtschaft, Kiel, Hamburg, 2018, p. 18-22

⁷³ Ibid, p. 22

вези догађаја као што је била мигрантско-избегличка криза. Политике обе земље према мигрантско-избегличкој кризи приказане су у претходном делу рада. Што се тиче Немачке, истакнуто је да ова земља није примењивала оштру политику према мигрантима и избеглицама, него их је позивала да дођу, помажући им на различите начине. Француска је, имајући искуство са бројном муслиманском мањином на својој територији, примењивала приступ који је био другачији од немачког, и то посебно након напада који су крајем 2015. погодили ту земљу.

Претходно наведени и истакнути проблеми у вези интеграција миграната и избеглица, у француском случају нису могли имати другог утицаја него негативног. Таква ситуација, једноставно, није могла да не утиче и на политику земље према комплетној мигрантско-избегличкој кризи. Од државног тумачења интеграције, које је било усмерено према асимилацији и није било спремно дозвољавати им ношење националних или верских симбола, у ситуацији када су се догодили напади са великим бројем жртава није се могло очекивати друго него да став државе према новим доласцима миграната и избеглица учини негативним. На један начин, то се видело у наведеној промени медијског извештавања о мигрантима и избеглицама након напада у Паризу 2015., када су медији изразито негативно почели писати и извештавати о њима. Тачно је да су напади били најважнији разлог за ту промену, али да се њихова интеграција у претходном периоду одвијала без проблема и да су успели квалитетно да се интегришу у француско друштво, медијска промена не би се догодила на начин на који се догодила. Најважнији медији у Француској подржавали су исламофобију и пре избијања мигрантско-избегличке кризе, где треба издвојити пример говора бившег шефа државе Жака Ширака. У свом говору, Ширак је позвао на забрану ношења свих верских симбола у школама, а медији су том говору посветили велику пажњу, тврдећи да такве забране смањују утицаје фундаменталиста. Од свих медија, свега један или два осудила су овај говор, а међу осудама налазила су се мишљења да овакви ставови чине секуларизам „хладним, затвореним и одбрамбеним“ и одбијају велики део грађана од интеграције.⁷⁴ Медији су и пре 2015., што је важно да се истакне, сва извештавања у вези националних мањина концентрисали око онога што је негативно у предграђима где су у највећем броју припадници мањина становали. Поједина објашњења овог приступа говорила су да медији немају могућности да се дубље баве овим темама, и да су новинари имали страх од уласка у предграђа, која су поједини међу њима доживљавали зоолошким вртovima.⁷⁵ Ово је тумачено чињеницом да се новинарством баве и људи који имају привилеговане титуле, образовање, и нису упознати са ситуацијом у целој земљи. Такво новинарство сматрано је ексклузивним, да не поступа према ономе што је француски државни мото, што се назива слобода, једнакост и братство, и где се без проблема овде могла уврстити и различитост. Дужност медија била је да

⁷⁴ Sumon K. Chakrabarti, „Media in France and the Politics of Integration“, на страници http://www.mcrg.ac.in/minority/studyvisit_Sumon.pdf, датум 14.4.2020., п. 13

⁷⁵ Ibid, p. 22

извештавају тако да позивају друштво да прихвати чињеницу да Француска није земља „белог европског идентитета“.⁷⁶ Из овога се могло видети колико су медији били одговорни за компликације у вези интеграције муслиманске мањине. Својим извештавањима, чини се као да су намерно спречавали њихову успешну интеграцију. Давањем великог значаја позивима на исламофобију и одбијањем да се о животу и свим тешкоћама које је муслиманска мањина имала на путу интеграције у француско друштво извештава на прави новинарски начин, медији су мигрантско-избегличку кризу 2015. године дочекали тако да су били спремни наставити извештавати на исти начин. Такав начин, посебно након догађаја од новембра 2015. године, не само да је компликовао њихову интеграцију, него их је почео представљати и као опасност за државу, што је показано у претходном делу рада. Није било могуће очекивати да је овакав начин извештавања био могућ без било какве државне подршке, што је говорило и о промени државне политике према мигрантско-избегличкој кризи. Медијски извештаји представљали су, истовремено, промену односа француских власти према мигрантима и избеглицама. Почела се наглашавати одбрана земље и уведене су различите мере које су ограничавале слободу кретања. У таквој ситуацији, претходно накупљени проблеми у вези интеграције муслимана показали су се као негативно искуство које је помогло да се јачање негативних ставова према мигрантима и избеглицама, који су дошли у току 2015. године, посебно појача. Узалуд су били ставови да мигрантско-избегличка криза не може бити сматрана најважнијим разлогом за нападе. Државни одговор био је снажан и није пружао могућност за било какав договор. Напади на мигранте и избеглице појачавани су, уз подршку медија, и регистровани су различити напади на њих. Дотадашња француска политика према мигрантима и избеглицама, којој је циљ био да их асимилује, постала је у великој мери нетрпељива према њима и на то је највише утицала претпоставка да се међу мигрантима и избеглицама налази велики број оних који представљају праву опасност за земљу. У таквој ситуацији, свака даља прича о било каквој њиховој интеграцији постала је беспредметна. Напади јесу били убрзали овакав развој ситуације, али основано се може сматрати да би се француска политика према мигрантско-избегличкој кризи променила и да се напади нису догодили. Свака државна политика која инсистира на асимилацији и не дозвољава припадницима других националних и верских мањина да истичу своје симболе, у ситуацији масовног доласка припадника других националности имала би негативан став према њиховим доласцима. У француском случају, ситуација је посебно била компликована зато што се радило о муслиманима. Колико би ситуација била другачија да се радило о припадницима друге вере, није једноставно установити. Могуће је да би тада став био другачији, али након искуства са муслиманском интеграцијом француска држава, несумњиво, водила би рачуна.

Последице неуспеле интеграције миграната и избеглица у Немачкој, с друге стране, нису могле не утицати и на политику те земље према мигрант-

⁷⁶ Ibid, p. 25

ско-избегличкој кризи. Политика Немачке у великој мери разликовала се од француске, као и од политика других земаља, пошто је активно позивала мигранте и избеглице да дођу. У претходном делу рада показано је да су на промену те политике утицали напади на немачко становништво у којима су мигранти и избеглице учествовали. Напади нису били као они у Паризу крајем 2015. године, али су успели довести до промене односа медија. Од позитивног односа према мигрантима и избеглицама, медији су, како је било показано, почели негативније о њима извештавати. Као и у француском случају, претходно наведени проблеми са интеграцијом миграната и избеглица у Немачкој утицали су, поред наведених напада, на промену медијског извештавања, али и на промену државне политике према мигрантско-избегличкој кризи. У ситуацији када су се проблеми у вези њихове интеграције регистровани, на неки начин истовремено са нападима на немачко становништво, медији почињу другачије извештавати, што је најављивало и промену државне политике. Ситуација, међутим, није била потпуно иста оној у Француској. У Немачкој проблеми са интеграцијом муслимана, пре избијања мигрантско-избегличке кризе, нису били присутни на исти начин као у Француској. Како је показано, непознавање немачког језика издвојило се као огроман проблем и у већој мери утицало је на процес интеграције него исламофобија. Она се појачала касније, када је дошло до физичких напада на немачко становништво у одређеним градовима. Тако да су и медији тек након споменутих напада почели негативније извештавати о мигрантима и избеглицама, и то је била велика промена. За разлику од француских медија, којима исламофобија није била непозната и без проблема су прихватили такав начин извештавања, у немачком случају прелазак на исламофобију представљао је велику промену за све, као и за државну политику према мигрантско-избегличкој кризи. Став према мигрантима и избеглицама је промењен. Држава је забранила спајање породица сиријским избеглицама које су стигле у Немачку, прелазећи преко тога што је то била обавеза према међународном праву. Ово је за последицу имало да је око двеста хиљада Сиријаца чекало на спајање са својим породицама у Немачкој.⁷⁷ Затим је дошло до раста броја враћања у њихову земљу авганистанских тражилаца заштите, без обзира на то што ситуација у тој земљи није била безбедна.⁷⁸ Кад се све узме у обзир, за разлику од француског случаја, пре би се могло закључити да је до немачке промене према мигрантима и избеглицама дошло, у одређеној мери, невољно и да држава није била припремљена за такву промену. Тачно је да је немачко становништво имало неповерење према мигрантима и избеглицама и пре него што су се догодили напади у којима су они учествовали, највише из разлога њихове припадности исламској вери, али да је њихово познавање немачког језика било на нивоу који би обезбеђивао несме-

⁷⁷ Uwe Hunger, Norbert Kersting, „Coping with the Challenges of Mass Migration: Reception, Distribution and Integration of Refugees in German Municipalities since 2015“, CROATIAN AND COMPARATIVE PUBLIC ADMINISTRATION, *Institut za javnu upravu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, Vol. 19, No. 3, 2019, p. 412

⁷⁸ Vanessa Guinan-Back, „Nach Köln: Zwischen Willkommens und Ablehnungskultur“, на страници <https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/242070/nach-koeln>, датум 26.4.2020.

тану комуникацију, њихова интеграција успешније би се одвијала и неповерење би било смањено. Посебно што је званична државна политика имала позитиван однос према њима, што није био случај у другим земљама. Тако да се може сматрати да проблеми у интеграцији миграната и избеглица јесу утицали на промену државне политике према њима, и то у ситуацији када су се догодили споменути напади на немачко становништво.

Литература:

1. Abraham David, Drew Schoen O'Shaughnessy, Leah McNally Mitchell, Max G. Moran, Olivia Claire Kiritsis, „Assessing Refugee Integration in Warstein, Germany“, *Worcester Polytechnic Institute*, Worcester, October 2018, p. 1-40
2. Adida L. Claire, Laitin D. David, Valfor Marie-Anne, „Don't Fear Muslim Immigrants. They Aren't the Real Problem“, *Foreign Affairs, Council on Foreign Relations*, New York, 26 April 2016, p. 1-5
3. Archick Kristin, Belkin Paul, Blanchard M. Chribidpher, Ek Carl, Mix E. Derek, „Muslims in Europe: Promoting Integration and Countering Extremism“, *Congressional Research Service*, United States Congress, Washington, September 2011, p. 1-49
4. Banovac Boris, Mrakovčić Marko, „Integracije i akteri: proturječnosti i izazovi“, Migracijske i etničke teme, *Institut za migracije i narodnosti*, Zagreb, br. 23, 2007, str. 319-345
5. Barbier Jean-Claude, Peer Review on “Integration of Refugees into the Labour Market” - FORWARD TO BEFORE 1991? Strengthening access to the labour market for refugees and for asylum seekers“, Berlin, October 2017, p. 1-14
6. Brücker Herbert, Croisier Johannes, Kosyakova Yuliya, Kröger Hannes, Pietrantuono Giuseppe, Rother Nina, Schupp Jürgen, „Language skills and employment rate of refugees in Germany improving with time“, DIW Weekly Report, *German Institute for Economic Research*, Berlin, Vol. 9, Issue 4/6, 2019, p. 49-61
7. Chakrabarti K. Sumon, „Media in France and the Politics of Integration“, na stranici http://www.mcrg.ac.in/minority/studyvisit_Sumon.pdf, datum 14.4.2020.
8. Đujić Ivan, „Klimatske izbeglice kao sledeća faza globalizacije i osnova za ponovno planiranje svetskog ne(reda)“, Međunarodni problemi, *Institut za međunarodnu politiku i privredu*, Beograd, br. 4/2016, str. 309-326
9. Eperjesi Zoltán, GERMANY AND THE CHALLENGE OF MASS IMMIGRATION, *Hiperborea Journal, Balkan Hibridy Association*, Bucharest, Vol. 3, No. 1, 2016, p. 135-186
10. Giesing Yvonne, Battisti Michele, Laurensyeva Nadzeya, „The Labour Market Integration of Refugees in Germany: Evidence from a Field Experiment“, *Beiträge zur Jahrestagung des Vereins für Socialpolitik, Digitale Wirtschaft - Session: Migration I*, No. A10-V1, *ZBW - Leibniz-Informationzentrum Wirtschaft*, Kiel, Hamburg, 2018, p. 1-42
11. Green Molly, „Language Barriers and Health of Syrian Refugees in Germany“, *American Journal of Public Health, American public health association*, Washington, Vol. 107, No. 4, 2017, p 486-486
12. Guinan-Back Vanessa, „Nach Köln: Zwischen Willkommens und Ablehnungskultur“ na stranici <https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/242070/nach-koeln>, datum 26.4.2020.
13. Güner Cüneyt, „Refugee Perspectives on Integration in Germany“, *American Journal of Qualitative Research, Florida Gulf Coast University*, Fort Myers, Vol. 3, No. 2, 2019. p. 52-70

14. Heinemann M. B. Alisha, „The making of ‘good citizens’: German courses for migrants and refugees“, *Studies in the Education of Adults, Taylor & FrancisGroup*, London, 2017, p. 177-195
15. Hunger Uwe, Kersting Norbert, „Coping with the Challenges of Mass Migration: Reception, Distribution and Integration of Refugees in German Municipalities since 2015“, *CROATIAN AND COMPARATIVE PUBLIC ADMINISTRATION, Institut za javnu upravu, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu*, Vol. 19, No. 3, 2019, p. 407-430
16. Dr. sc. Haramija Predrag, Trošelj Miočević Tanja, „RELIGIJA I EKONOMSKA INTEGRACIJA MIGRANATA U EUROPSKOJ UNIJI“, *Ekonomska misao i praksa, Sveučilište u Dubrovniku*, Dubrovnik, God. XXVII, br. 1, 2018, str. 335-374
17. Iftode Florin, „Is Europe Being Islamized - A Consequence of the Islamic Religion?“, *European integration – Realities and Perspectives, Editura Universitară Danubius*, Galați, 2016, p. 441-450
18. INFLUX OF REFUGEES: INTEGRATION AS A KEY CHALLENGE“, *German Council of Economic Experts, Federal Statistical Office of Germany*, Wiesbaden, Annual Report 2016/17, p. 1-18
19. Jovanović Ivana, „Modeli integracije imigranata u državama članicama Evropske unije“, u: *ZBORNIK NAJBOLJIH MASTER RADOVA O EVROPSKOJ UNIJI, Informacioni centar EU*, Beograd, 2016, str. 81-98
20. Kojić Milena, Bilinović Ana, Trbojević Nemanja, „Re-evaluacija i novi pristupi u analizi migracione politike u Evropi“, *Strani pravni život, Institut za uporedno pravo*, Beograd, br. 2/2017, str. 105-125
21. Mayer Nonna, „Immigrants and politics in France“, na stranici <http://nationsworld.kr/cncho/paper/68-Mayer.pdf>, datum 16.3.2020.
22. Mohiuddin Asif, „Muslims in Europe: Citizenship, Multiculturalism and Integration“, *Journal of Muslim Minority Affairs, Institute of Muslim Minority Affairs*, London, 37:4, 2017, p. 393-412
23. Moldovan Ionuț Daniel, Stan Adrian Daniel, „SOCIO-ECONOMIC BARRIERS, NATIONALISM AND FAILURE OF EUROPEAN INTEGRATION POLICIES“, *RESEARCH AND SCIENCE TODAY JOURNAL*, Târgu-Jiu, No. 1, 2017, p. 48-53
24. ROY Olivier, „Sekularizam protiv Islama“, *Novi Muallim, Udruga ilmije Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, god. XII, br. 47, 2011, str. 32-41
25. Stanković Vladan, „DRUŠTVENA KOHEZIJA I NJENE INSTITUCIJE“, *Srpska politička misao, Institut za političke studije*, Beograd, god. 25, vol. 62, br.4, 2018, str. 59-76
26. Mr Trgovčević M. Sanja, „Socijalna integracija osoba sa povredom kičmene moždine“ – teza, *Univerzitet u Beogradu, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju*, Beograd, 2012, str. 1-198
27. Mr Trgovčević Sanja, Mr Kljaić Dragana, Dr Nedović Goran, „SOCIJALNA INTEGRACIJA KAO DETERMINANTA KVALITETA ŽIVOTA OSOBA SA TRAUMATSKOM PARAPLEGIJOM“, *Godišnjak Fakulteta političkih nauka, Fakultet političkih nauka*, Beograd, br. 6,2011, str. 493-507
28. Vidanović Ivan, „Rečnik socijalnog rada“, *Udruženje socijalnih radnika Srbije*, Beograd, 2006.
29. Prof. dr Žegarac Nevenka, doc. dr Kišjuhas Aleksej, Koprivica Ivana, *POJMOVNIK KULTURNO KOMPETENTNE PRAKSE, Pokrajinski zavod za socijalnu zaštitu*, Novi Sad, 2016.

THE INTEGRATION PROBLEMS OF MIGRANTS AND REFUGEES IN PARTICULAR MEMBERS OF EUROPEAN UNION

Summary: The paper points out the problem of integration of a large number of Muslim migrants and refugees in France and Germany, countries that received a large number of migrants and refugees after the outbreak of the migrant-refugee crisis in 2015. Since the notion of integration was initially discussed, the problems faced by migrants and refugees in France and Germany are presented in more detail. As for the first country, it was emphasized that before 2015, France faced the issue of integration of a significant number of members of the Muslim minority in its country, but state dealing with the integration was not going in the right way, which was especially seen in the labor market. In the case of Germany, the situation was similar. This country invited migrants and refugees to come, but their ignorance of the language and attacks on the German population by migrants in certain cities, made the process of their integration complex. This was especially influenced by the media, by changing the way of reporting which strengthened Islamophobia, which was a big change for the German media since it had not been expressed until then. In conclusion, the impact of all integration issues on the policy of both countries towards the migrant-refugee crisis was discussed, and for France it was pointed out that this situation led to a strengthening of the negative attitude towards migrants and refugees, especially after the attacks in late 2015. which caused many casualties, and for Germany it was emphasized that ignorance of the language and physical attacks on the local population led to a different attitude of the German state and the media towards them, which could be considered an involuntary change.

Key words: integration, migrants, refugees, France, Germany, muslims, problems